

Styrelsens berättelse över Västerbergslagens Ingenjörsklubb verksamhet under år 1943.

Styrelsen får härmed avgiva följande berättelse över klubbens verksamhet under det gångna året.

1. Styrelse och funktionärer.

Styrelsen har under året utgjorts av:

ordförande	Disponent	C. G. Granström (1940)*
1:e v. ordf.	Civilingenjör	E. Stenkvist (1932)
2:e v. ordf.	Överingenjör	S. Dalhammar (1942)
sekreterare	Civilingenjör	P. Hammarlund (1942)
skattmäst.	Civiling.	R. Thorburn (1940)
	Bergsingenjör	G. Hjertén (1927)
	Ingenjör	S. Alkner (1942)
	Civilingenjör	G. Lundgren (1943)

Klubbmästare har varit:

Civilingenjör G. Bengtsson

samt biträdande klubbmästare:

Ingenjör G. Breitholz och

Civilingenjör D. von Reis

Revisorer ha varit:

Civilingenjör E. Asplund

Civilingenjör B. Olsson

med suppleanterna:

Civilingenjör D. Bergquist och

Civilingenjör G. Wallerius.

Av dessa utträdde den 16 september på egen begäran nyutnämnde professor G. Hjertén ur styrelsen på grund av avflyttning från orten. Någon ersättare utsågs ej.

* Årtalet anger det år vederbörande blev styrelsemedlem.

2. Medlemmar.

Under året ha 41 st. nya medlemmar invalts i klubben, 6 medlemmar ha avgått, varav en med döden, nämligen fil. kand. Henry Jansson, Ludvika. Vid årets slut hade klubben 246 medlemmar.

Medlemsavgiften kr. 3.— har under året erlagts av 244 personer. Enligt styrelsebeslut har ett antal medlemmar befriats från avgift på grund av långvarig militärtjänst eller sjukdom, vilket medfört bortavaro från Ludvikatrakten. (8 st.)

Av de 41 under 1943 nyinvalda medlemmarna ha 14 räknats som medlemmar från 1/1 1944. Medlemsförteckningen (jan. 1944), som uppgjorts med hänsyn till övriga förändringar under början av år 1944, upptager 267 personer.

Klubbens styrelse har liksom förra året tillämpat den av Svenska Teknologföreningen angivna principen att under nu rådande förhållanden ej intaga som nya medlemmar utländska ingenjörer; i form av kallelse har dock inbjudan till så gott som samtliga sammanträden utgått till dem, som föreslagits till inval men på grund av ovanstående skäl för närvarande ej invalts.

3. Sammanträden.

Styrelsen har hållit 4 protokollförda sammanträden.

Klubben har hållit 9 protokollförda sammanträden samt 4 diskussionsaftnar, vilka ej protokollförts. Regelmässig dag för sammanträden har varit 4:e onsdagen i varje månad, med undantag av sommarmånaderna samt julmånaden, då inga sammanträden hållits.

Sammanträdena ha varit följande:

Den 27/1 i klubblokalen, Ludvika. Förste byråingenjör Å. Vrethem, Stockholm, höll ett föredrag över ämnet "Praktiska erfarenheter i överspänningsfrågan". Civilingenjör B. Svensson, Ludvika, talade om "Tillverkning

av ventilavledare". Den förste talaren berättade om erfarenheter, som KVS gjort vid sina olika överspänningskydd. Sammanfattningsvis konstaterades att ett effektivt överspänningskydd numera kan anordnas. Speciellt ha ventilavledarna visat sig i praktiken lämna den skyddsverkan, som kan förutberäknas ur deras egenskaper och kännedomen om åskans natur. De ekonomiska faktorerna för avledarinstallationer behandlades även. Ing. Svensson gav så en del intressanta och roande glimtar från Aseas utvecklingsarbete på ventilavledare. Närvarande ungefär 70 personer.

Den 24/2 i klubblokalen, Ludvika. Civilingenjör G. von Utfall, Stockholm, höll föredrag över ämnet "Radioprogrammen och tekniken där bakom". Det intressanta föredraget inleddes med en överblick av den svenska rundradions förutsättningar och organisation och behandlade därefter de tekniska problem och de svårigheter av mera allmän natur, som kunna föreligga vid förberedandet av olika programpunkter. Även de akustiska problemen berördes. Närvarande ungefär 70 personer.

Den 31/3 i Tjänstemannamässen, Grängesberg. Detta sammanträde, där 1942 års styrelse och revisionsberättelse godkändes, hölls i anslutning till en jubileumsfest för firande av klubbens 20-åriga tillvaro. Mässen var dagen till ära prydd med klubbens motto "Arbete och idealitet". Klubbens ordförande, *disponent Granström*, hälsade de ungefär 150 personerna välkomna och höll ett festtal, där han riktade blicken bakåt till männen bakom verket, initiativtagarna. Han hyllade särskilt disp. Janne Kempe och dir. Karl-Erik Eriksson, två kraftfulla ordföranden under de gångna åren, av vilka den sistnämnde givit klubben dess motto. Nu mer än någonsin borde klubbens medlemmar ha detta motto för ögonen vid uppgiften att tjäna samhället. Det är märkligt, yttrade disp. Granström vidare, att ett så omaka äktenskap som mellan elektriker och bergsmän har slagit så väl ut. Trots stora olikheter ha de dock mycket gemensamt. Jag tror, att vi

komma att få fira både guld- och järnbröllop. *Disp. Brandberg* uttalade sin tillfredsställelse över att gamla traditioner inom klubben hölls uppe, som bl. a. att första skålen alltid utbringades för Konungen och Fäderneslandet. *Ing. C. G. M. Breitholz* rimmade snällt och vackert för kvinnan, och en av de gästande damerna var desto elakare i sin hyllning av den gamle Adam. *Disp. Kempe* tackade å de närvarandes vägnar för kvällen och hyllade därjämte "Karl-Erik" för hans oförbränneliga humör och entusiasm under de gångna åren. Som individer ha vi nu rätt att tala om, vad som varit, men som målsmän för industrien måste vi dock se framåt och hålla oss till dagens problem.

Efter middagen talade *kapt. C. O. Hugosson* från Segelflygskolan på Alleberg om "Segelflygning". I föredraget, som beledsagades av förklarande skisser, redogjordes för segelflygningens teori, om skillnaden mellan glid- och segelflygning samt om de olika typerna av segelflygning: hangflygning, flygning med hjälp av uppströmmar vid åskväder, termikflygning och vågsegelflygning, den sistnämnda ej tillämplad i Sverige. En redogörelse för diplom och certifikat, som utdelas för segelflygning, gjordes också. Tekniken för svängar och för landning och bogsering berördes, likaså huru en överlandsflygning planeras. Slutligen framhölls segelflygningens militära värde. Efter föredraget visades en film: "Vinden bär oss".

Under den alltför korta tid, som återstod, innan sista tåget lämnade Grängesberg, tråddes dansen begärligt av den nästan otåligt danslystna festskanan.

Den 28/4 i klubblokalen, Ludvika. Vid detta sammanträde antogs ett av styrelsen bearbetat stadgeändringsförslag. Det väsentligt nya i de antagna stadgarna är bestämmelsen om att en valnämnd skall tillsättas samt om att ordförande och v. ordförandeposterna skola vara tidsbegränsade. En skärpt bestämmelse för medlemmar, som församma att erlægga avgift, är också tillfogad.

Dagens föredragshållare var överingenjör *Sven Erik Eriksson*, som talade om "Planering inom verkstadsindustrin".

Föredragshållaren påpekade, att en nödvändig förutsättning för den allmänna industriella rationaliseringen är verkstadsorganisationens rationalisering. Därvid är planeringen av synnerligen stor vikt. Den utformas olika i olika industrier, beroende på tillverkningsvolym och vad som tillverkas. En rationell planering fordrar överensstämmelse mellan försäljningens behov och verkstadens resurser. Åhörarna visades med hjälp av en riklig samling demonstrationsmaterial och ljusbilder, hur verkstaden på grundval av försäljningsavdelningens budget utformar en leveransbudget, hur inkommande order inläggs i en leveransplan och jämföras med leveransbudgeten, och hur härifrån underlaget för leveranstidsplaneringen i stort erhålles. Leveranstidsproblemet berördes, och det framhölls, att detta i första hand är en kapacitetsfråga. En inkommande orders väg genom Ludvikaverken följdes, och man fick se, hur den registreras och distribueras, hur konstruktionsarbetet, materialbeställningen och verkstadsarbetet planeras samt hur utskrivningen av arbetsorder till verkstäderna verkställs. Närvarande ungefär 100 personer.

Den 26/5 i klubblokalen, Ludvika. Klubben gästades av tekn. d:r *Ivar Herlitz*, Västerås, som höll ett föredrag om "Tekniska möjligheter för framtida storkraftöverföring i Sverige".

Föredraget var i huvudsak en redogörelse för reglerings- och stabilitetsfrågorna vid växelströmsöverföring på distanser av storleksordningen 1000 km. Efter en grundläggande ekonomisk orientering om överföringsproblemet lämnades en översikt över vågfenomenet på kraftledning, vilket måste beaktas, då överföringsdistansen är lång. Den statiska och dynamiska stabiliteten behandlades därefter; det framhölls att stabilitetsproblemet är den

svåraste stötostenen för den långväga växelströmsöverföringen, och att den teoretiska behandlingen av det dynamiska problemet blir ytterlig komplicerad, då man har mer än två maskiner att räkna med. Det visades, hur en mellan sändare och mottagningsändan liggande stödstation inverkar, och andra möjligheter till förbättring nämndes, såsom t. ex. seriekondensatorer. Vid tillämpning på en 1000 km.-linje från Norrland till Mellansverige visades, att det nätt och jämt är möjligt att överföra 400 MW per linje vid 440 kV, om överföringen sker på i huvudsak konventionellt sätt. Önskas stabilitet även vid störningar på linjen fordras en betydande spänningshöjning — siffran 600 kV nämndes. Närvarande ungefär 100 personer.

Den 29/9 i klubblokalen, Ludvika. Härvid hördes ett föredrag av provinsialläkare d:r Lars Burman, Ludvika, över ämnet "Nativitet och arbetstillfällen". Ämnet berörde den nuvarande bristen på arbetskraft i landet. Enligt d:r Burman var det troligt, att brist komme att förefinnas även efter kriget. Botemedlet är ökad rationalisering inom både industri och jordbruk. Närvarande ungefär 70 personer.

Den 27/10 i klubblokalen, Ludvika, tillsammans med Ludvikabygdens Fotoklubb. Red. Gunnar Nyman, Stockholm, höll ett föredrag om "Färgbilder på papper". Det utgjorde en redogörelse för Agfacolorprincipen vid framställning av färgnegativ och dessas direkta kopiering på färgpapper. Det framhölls, att detta förfaringsätt ställer sig billigare än de för närvarande till hands stående möjligheterna att framställa färgbilder, och att det efter kriget kommer att kunna praktiseras av varje tekniskt kunnig och rustad fotograf. Närvarande ungefär 70 personer.

Den 11/11 i klubblokalen, Ludvika. Medlemmarna hade kallats till extra sammanträde för att diskutera frågan om bildandet av ett Svenska Ingenjörers Riksförbund. Detta behandlas särskilt i styrelseberättelsen. Närvarande ungefär 50 personer.

Den 24/ 11 i Församlingshemmet, Ludvika. Klubben höll årsmöte och valde ny styrelse enligt valnämndens förslag (se mom. 4 nedan). Den avgående ordföranden, disp. C. G. Granström, avtackades för de fyra år, han beklätt ordförandeposten. En särskild eloge gavs honom för att han som bergsman ständigt visat ett synnerligt intresse för klubben, trots att denna på grund av medlemmarnas fördelning oftast var elektriskt betonad. Överingenjör S. E. Eriksson, Ludvika, höll ett föredrag om "Självkostnadsberäkning och kostnadsredovisning inom den mekaniska verkstadsindustrien".

Inledningsvis nämndes att självkostnadsberäkningar äro nödvändiga för ett rationellt företag. Tyvärr har detta inte beaktats tillräckligt mycket i industrikretsar i vårt land. Det finns dock en ypperlig handledning utarbetad av Sveriges Standardiseringskommission, IVA, Svenska Teknologföreningen och Sveriges Industriförbund och kallad "Enhetliga principer för självkostnadsberäkningar". Mekanförbundet håller dessutom på dels med att utarbeta en kontoplan allmängiltig för den mekaniska verkstadsindustrien, dels med att försöka popularisera tankegångarna i den nämnda handledningen. Föredraget behandlade den metod, som rör sig med pålägg. Talaren redogjorde för de principiella begreppen inom självkostnadsberäkningen, såsom nuvärdesbegreppet, ränta, avskrivningar o. s. v. Härefter berördes sättet för omkostnadernas fördelning, varvid framhölls, att den s. k. normalårsmetoden vore den bästa. Vid redogörelsen för den egentliga självkostnadsberäkningen och redovisningen lämnades talrika exempel från Ludvikaverkens verksamhet. Särskild uppmärksamhet riktades på det av Asea lanserade begreppet grundvärdeomkostnader. Slutligen påpekades vikten av korrekt prissättning mellan företag inom samma koncern. Det framhölls därvid bl. a., att råvaror böra avräknas till marknadspris men med de största rabatter, som förekomma, och att halvfabrikat, som icke är normal marknadsvara, bör avräknas till ett sådant

pris, att tillverkningen stannar på den plats, där den i stort är mest ekonomisk. Föredraget gav anledning till en livlig diskussion. Närvarande ungefär 80 personer.

Vid *diskussionsaftnarna* ha följande ämnen diskuterats:
 Trafikväsendets framtida gestaltning.
 Dyrortsgrupperingen och några andra aktuella ekonomiska problem.
 Fotografering som hobby.
 Småföretag eller storindustri ur ingenjörens synpunkt.

4. Stadgeenliga val under året.

Som valnämnd har fungerat:

Överingenjör S. E. Eriksson, Ludvika.
 Bergsingenjör Bror Andersson, Grängesberg.
 (Valda av styrelsen.)
 Civilingenjör W. Winsnes, Ludvika.
 Civilingenjör H. Forssell, Ludvika.
 Överingenjör S. Dalhammar, Ludvika.
 (Valda av klubben.)

Vid valen i november utsågos följande styrelse och funktionärer för år 1944:

Styrelse:

Ordförande	Civiling.	E. Stenkvist	(1932)*	nyval
1:e v. ordf.	Övering.	S. Dalhammar	(1942)	„
2:e v. ordf.	Tekn. dr	U. Lamm	(1944)	„
Sekreterare	Civiling.	P. Hammarlund	(1942)	omval
Skattmästare	Civiling.	O. Falknäs	(1944)	nyval
Konsultativa ledamöter	Ingenjör	S. Alkner	(1942)	omval
	Civiling.	G. Lundgren	(1942)	„
	Bergsing.	O. Berggren	(1944)	nyval

Klubbmästare:

Civiling.	G. Bengtsson	omval
-----------	--------------	-------

* Årtalet anger det år vederbörande blev styrelsemedlem.

Bitr. klubbmästare:

Ingenjör	G. Breitholz	omval
Civiling.	D. von Reis	„

Revisorer:

Civiling.	B. Olsson	„
Civiling.	D. Bergquist	nyval

Revisorssuppleanter:

Övering.	G. Wallerius	omval
Civiling.	G. Öhman	nyval

Vid samma tillfälle bestämdes även *avgiften* för år 1944 till kr. 4.—, alltså kr. 1.— mer än tidigare.

5. Ekonomi.

Beträffande klubbens ekonomiska ställning hänvisas till särskild rapport från skattmästaren samt till revisionsberättelsen.

6. Verksamhet i övrigt.

Frågan om bildandet av ett Svenska Ingenjörers Riksförbund har varit under debatt först inom styrelsen och sedan inom klubben. Vid *styrelsens diskussion*, som hölls i september, antogs följande resolution:

”Styrelsen för Västerbergslagens Ingenjörsklubb ställer sig positiv till förslaget om bildandet av ett svenskt ingenjörsförbund. På det förestående delegerade-sammanträdet i Stockholm bör tillsättas en kommitté eller dylikt med representanter från Sveriges ingenjörsföreningar och Svenska Teknologföreningen. Denna organisation bör allvarligt undersöka förutsättningarna för bildandet av ett svenskt ingenjörsförbund”. Civilingenjör E. Stenkvist utsågs till klubbens representant vid delegerade-sammanträdet i Stockholm i slutet av september.

Klubbens diskussion av ämnet var mycket livlig, och synpunkter både för och emot framlades. Till grund för

diskussionen låg ett stadgeförslag för ett riksförbund, vilket uppgjorts av Svenska Teknologföreningens organisationskommitté och vilket på det omtalade delegeradesammanträdet tidigare planlagts och diskuterats. Några dagar före klubbens diskussion hade Svenska Teknologföreningen röstat ned förslaget. Medlemmarna ställdes efter diskussionen att välja mellan ett uttalande för att ett riksförbund enligt förslaget skulle bildas och ett uttalande av följande lydelse:

"Västerbergslagens Ingenjörsklubb ställer sig positiv för riksförbundstanken, men avvisar det av organisationskommittén framlagda förslaget, emedan det innebär en dubbelorganisation. Ingenjörsförbundet bör utvecklas inom Svenska Teknologföreningens organisation, bl. a. på så sätt att invalbestämmelserna tillämpas mera liberalt".

Denna sistnämnda resolution antogs med knapp majoritet.

Under hösten har klubben börjat en ny verksamhet, nämligen *studiecirkelarbeta*. Ett utskott bestående av hrr S. Alkner, R. Hedman och E. Leijonhufvud har startat tre stycken cirklar, en för matematik, en för nomografi och en för industriell ekonomi och organisation. Ett 40-tal medlemmar ha antecknat sig för medlemskap. Detta av klubbens styrelse tagna initiativ torde alltså ha uppskattats och ha goda möjligheter att så småningom bära frukt.

Den styrelse, som kvarstår efter professor Hjerténs avgång i september, önskar i berättelsen upptaga ett klubbens tack till honom för det mångåriga ständigt intresserade arbete han nedlagt för klubben under de 17 år han varit medlem av dess styrelse.

Ludvika den 31 december 1943.

C. G. Granström.   E. Stenkvist.   S. Dalhammar.
P. Hammarlund.   R. Thorburn.   G. Hjertén.
S. Alkner.   G. Lundgren.

Ekonomisk rapport för verksamhetsåret 1943.

<i>Vinst- och förlusträkning</i>	Debet	Kredit
Årets medlemsavgifter 244 st. à 3.—	732.—	
Årets ränteinkomster	432.72	
Överskott på försäljning av publicerade föredrag	2.90	
Lokalhyra		560.—
Utgifter för sammanträden och div.		1,425.39
	<u>Kronor</u>	<u>1,167.62 1,985.39</u>
Årets underskott	817.77	
	<u>Kronor</u>	<u>1,985.39 1,985.39</u>

Balansräkning per 31/12 1943.

Ingående behållning från 1942	10,965.34
Årets underskott	817.77
Utgående behållning till 1944	<u>Kronor 10,147.57</u>

Disposition av klubbens tillgångar per 31/12 1943.

6 st. obl. Staden Reykjavik à 1,000.— (nom.)	6,000.—
4 st. försvarsobligationer 1940 à 1,000.—	4,000.—
Sparkasseräkning n:r 1,024 Sv. Handelsbanken	59.41
Postgiro 142246	33.16
Postgiro deposition	5.—
Klubbmästarens rörelsemedel enligt kvitto ..	50.—
Inventarier	0.—
	<u>Kronor 10,147.57</u>

Ludvika den 31 december 1943.

R. Thorburn.
Skattmästare.

Revisionsberättelse.

Undertecknade få efter utförd revision av Västerbergslagens Ingeniörsklubbs räkenskaper för år 1943 avgiva följande berättelse:

Klubbens räkenskaper ha befunnits vara i god ordning och vederbörligen verifierade.

Styrelsens redogörelse för verksamheten under arbetsåret har blivit oss förelagd och har granskats, varvid vi funnit de i densamma intagna ekonomiska uppgifterna vara i full överensstämmelse med räkenskaperna.

Då revisionen visat, att styrelsen på ett i allo förtjänstfullt sätt handhaft klubbens angelägenheter, få vi tillstyrka, att ansvarsfrihet beviljas styrelsen för den tid revisionen omfattar.

Ludvika i januari 1944.

Erik Asplund.

Bengt Olsson.

Företvarande ordförande, vice ordförande, sekreterare och skattmästare i Västerbergslagens Ingeniörsklubb.

Ordförande:

Disponent Gerard de Geer	1922
Disponent Janne Kempe	1923—1928
Överingenjör Karl-Erik Eriksson	1929—1931
Direktör Nils Hedberg	1932—1935
Överingenjör Karl-Erik Eriksson	1936—1939
Disponent C. G. Granström	1940—1943
Civilingenjör Emil Stenkvisst	1944—

Vice ordförande (t. o. m. 1932):

Överingenjör Karl-Erik Eriksson	1922—1928
Disponent Nils Brandberg	1929
Disponent Ernst Larsson	1929—1931
Överingenjör Sven Dalhammar	1944—

1:e vice ordförande (fr. o. m. 1933):

Överingenjör Karl-Erik Eriksson	1932—1935
Bergsingenjör Waldemar Fredenberg	1936
Disponent Janne Kempe	1937
Disponent C. G. Granström	1938—1939
Civilingenjör Emil Stenkvisst	1940—1943
Överingenjör Sven Dalhammar	1944—

2:e vice ordförande (fr. o. m. 1933):

Bergsingenjör Waldemar Fredenberg	1933—1935
Civilingenjör Emil Stenkvisst	1936—1939
Bergsingenjör Bror Andersson	1940—1941
Överingenjör Sven Dalhammar	1942—1943
Tekn. dr Uno Lamm	1944—

Sekreterare:

Civilingenjör Rolf Littke	1922—1942
Civilingenjör P. Hammarlund	1943—

Skattmästare:

Bergsingenjör Nils Brandberg	1922—1928
Bergsingenjör Gustaf Hjertén	1929—1931
Civilingenjör Emil Stenkvisst	1932—1935
Civilingenjör Ivar Lindström	1936—1937
Civilingenjör Håkan Öfverholm	1938—1939
Civilingenjör Ralf Thorburn	1940—1943
Civilingenjör Olof Falknäs	1944—